



НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЙСКИ

Брой 11 • год. ХСV • 16 юни 2017 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ГОЛЯМА ТРАКИЙСКА ЗАДУШНИЦА НА „ИЛИЕВА НИВА“

Денят на тракийското дете доказва,
че жертвите няма да бъдат забравени



На 3 юни т.г. около мемориала на 200-те български деца в местността „Илиева нива“, избити там през 1913 г., дойдоха тракийци от цялата страна да отдадат почит и да сведат глави пред трагедията на нашите предци. От Ямбол и Варна, от Хасково и Димитровград, от Харманли и Ивайловград, от Айтос и Карнобат, от София и Перник, от Момчилград и Крумовград, от Бургас и Кърджали и др.

Поклонението-събор започна с панихида за упокой на душите на загиналите тракийски деца, отслужена от свещениците на Ивайло-

вград и Крумовград.

В паметното слово, посветено на годишнината от кървавите гонения, областният управител на Хасково Станислав Дечев заяви: „Историческите факти няма как да бъдат променени. Събитията и жертвите няма как да бъдат забравени. Болката не може да бъде заличена. Защото няма българско съ-



вград и Крумовград. В паметното слово, посветено на годишнината от кървавите гонения, областният управител на Хасково Станислав Дечев заяви: „Историческите факти няма как да бъдат променени. Събитията и жертвите няма как да бъдат забравени. Болката не може да бъде заличена. Защото няма българско съ-

на да бъде днес тук. Защото някъде по тези места е пролята кръвта на вашите предци, а костите им още белеят непогребани. По-важното обаче е, че именно вие, наследниците на тракийските бежанци, дадохте един урок по човечност на всички ни: Вие ни научихте да помним, но да не отмъщаваме!”

Десислава Костова, съпредседател на Тракийския младежки съюз, който е един от организаторите на събора-поклонение, произнесе вълнуващо слово, в което заяви: „Днес е задушница! Ден на почит към починалите! Случайно или не, денят съвпада с деня за почит към избитите през 1913 год. 200 български деца – тракийчета, чиято единствена вина е, че са българи! Прекланяме се пред тяхната невинност, пред чистотата на техните души! Те нямаха Ден на детето, нямаха играчки, не получаваха приказки от мама за лека нощ! Затова ви моля, като майка, като тракийка и като българка, спомнете си за тези деца вечер, когато целувате своите деца и им разказвате приказка. Спомнете си за тези деца, когато поглеждате небето, помислете за тях и за техните души. Това са деца – герои, деца – мъченици, деца на България! Нека да направим нужното и нашите деца да помнят и да знаят!”

Кметът на Ивайловград Диана Овчарова благодари на тракийските наследници за тяхната всеотдайност за общобългарската кауза и на всички присъстващи, че отдават дължимата почит на невинните жертви от 1913 г.

[Продължава на 2-а стр.]

СПАСОВДЕН НА ХАЙДУШКИЯ БАКАДЖИК



На стр. 4

НА 2 ЮНИ – ВЕНЦИ НА ПРИЗНАТЕЛНОСТ

В РИМ

Вече стана традиция служителите на нашето посолство и българи, живеещи и работещи в Рим да полагат в Деня на падналите за свободата на Отечеството венец на паметника на Капитан Петко войвода, намиращ се хълма Джаниколо във Вечния град. На церемонията присъства и извънредният и пълномощен посланик на Република България в Рим Марин Райков.



В КИЕВ

На 2 юни и т. г. венци и цветя буха поднесени на паметника на Капитан Петко войвода в украинската столица. Присъстваха представители на дружествата на българите, на учебни заведения, членове на Дружеството на българо-украинско приятелство, приятели на България, целият ни дипломатически корпус, начело с извънредния и пълномощен посланик на нашата страна Красимир Минчев.



Ръководството на СТДБ изказва благодарност на посланик Марин Райков и посланик Красимир Минчев за ползотворното сътрудничество и взаимодействие в последните години.

НОВИ ДРУЖЕСТВА И НОВИ ЧЛЕНОВЕ В СЪЮЗА

Тракийското дружество „Родопи“ в Велинград и тракийското дружество в Червен бряг са новите колективни членове на Съюза на тракийските дружества да бъде приет за негов член.“ – все повече такива молби се получават в Централата на Съюза. Според мнозина това е и реакция на достойни тракийци срещу опитите на ръководителите на някои тракийски дружества да разцепят Съюза. Молба за членство подаде Огнян Стаматов съвет. Велинградското тракийско дружество „Родопи“ е със седалище Велинград, ул. „Раковски“ 20, негов председател е Карамфил Георгиев Алексков. Тракийското дружество в Червен бряг е със седалище на ул. „Търговска“ 42, негов председател е Йотко Цветомилков Петков. И двете сдружения са вписани са в регистрите на Агенцията по вписвания. „Приемам тракийската кауза и споделям идеите на тракийския съюз. Моля в съгласие с устава на Съюза на тракийските дружества да бъде приет за негов член.“ – все повече такива молби се получават в Централата на Съюза. Според мнозина това е и реакция на достойни тракийци срещу опитите на ръководителите на някои тракийски дружества да разцепят Съюза. Молба за членство подаде Огнян Стаматов съвет. Велинградското тракийско дружество „Родопи“ е със седалище Велинград, ул. „Раковски“ 20, негов председател е Карамфил Георгиев Алексков. Тракийското дружество в Червен бряг е със седалище на ул. „Търговска“ 42, негов председател е Йотко Цветомилков Петков. И двете сдружения са вписани са в регистрите на Агенцията по вписвания. „Приемам тракийската кауза

ВЛАДИСЛАВ ГОРАНОВ ПОЛУЧИ ЗЛАТЕН МЕДАЛ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“ С ЛЕНТА

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България на 25 май т.г. се срещна с министъра на финансите Владислав Горанов. Председателят на СТДБ Красимир Премянов връчи на Владислав Горанов златен медал „Капитан Петко войвода“ – с лента. С най-високото отличие на Съюза той бе удостоен с решение на Централното



ръководство от преди няколко месеца за неговия принос в подкрепата на тракийската кауза. Връчен му бе и златен медал „120 години организирано тракийско движение“. Владислав Горанов благодари и подчерта одобрението си на патриотичната мисия на тракийската организация, прояви интерес и към най-новите издания на СТДБ и Тракийския научен институт. На срещата и в разговорите участваха зам. председателят на СТДБ Краснодар Беломорски и главният секретар Стефан Начев.

ЧЕТВЪРТ ВЕК ПРАЗНУВА „ФОЛКЛОРЕН ВЕНЕЦ – БОЖУРА“

Двадесет и петото издание на Националният странджанско-тракийски събор „Фолклорен венец-Божура“ се състоя на традиционното място в местността „Божура“ край Средец. Той се организира от община Средец, народно читалище „Пробуда“, Историческият музей и Съюза на тракийските дружества в България под патронажа

на кмета на Средец Иван Жабов. Кметът бе награден за цялостен принос към събора. Престижно отличие получи и читалище „Пробуда – 1987“ в град Средец.

Въпреки мрачното и предждовно време, почитателите на фолклора се бяха събрали да послушат звучните странджански мелодии. По-късно те се насла-



диха на изпълненията на Манол Михайлов, Янка Рупкина, Калинка Згурова, Ваня Джenezова, Яна Иванова, Ирена Станкова, Радостина Иванова.

Кметът на Средец Иван Жабов заяви, че 25 години е възраст на събора, който показва сериозно развитие. Кметът каза, че 95 на сто от лауреатите от миналите години са тук на юбилея. „Това е изключително радостно, защото за някои от тях това е бил трамплинът в ка-

риерите им. С това потвърждение те показват, че милеят и тачат за Странджа, а това е важно за България, тъй като тя в момента е леко изоставена. По този начин показваме, че Странджа е жива и трябва да продължи да живее“, завърши кметът.

Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Преманов, който бе сред официалните гости каза: „Смятам, че е много млад фести-

валът и в този смисъл има голямо бъдеще. Това е една от основните прояви на СТДБ през месец май, която тракийци високо ценят, защото тя стимулира интереса и любовта към богатото фолклорно изкуство. Тук бе и заместник-председателят на СТДБ Краснодар Беломорски. Областният управител на Бургас Вълчо Чолаков също присъства на фолклорния събор. Състоя се гала концерт на гостуващите гости...



ГОЛЯМА ТРАКИЙСКА ЗАДУШНИЦА

Продължение от 1-а стр.

Прочетено бе паметно слово от вицепрезидента на Република България Илияна Йотова, в което се казва:

Днес е Денят на тракийското дете, в този ден коленичим пред тези деца, които завинаги напоиха с кръвта си „Илиевата нива“. Кървавата жътва през 1913 година ще остане в сърцата на поколения българи, за да напомня за децата, които не успяха да доживеят зрелостта си, да изпеят песните си, да изиграят игрите си и да постигнат мечтите си.

Народ без история няма бъдеще и ние сме длъжни да помним и съхраняваме паметта на загиналите, да устояваме духа на тракийци за единна и силна България.

Днес се прекланяме пред па-

метта на ценността на детския живот, пред тежката бежанска орис, обяна в кръв и майчини сълзи.

Скъпи тракийци, предавайте почитта и уважението към предците на бъдните поколения. Възпитавайте ги в родолюбие и отговорност пред народ и Родина. Тракийската кауза е жива, а приемствеността между поколенията е нейното най-силно оръжие срещу безпаметността и безотговорността.

Уважаеми участници в Националния младежки събор „Илиева нива“ – Ден на тракийското дете, вие сте носители на българския дух, със силата на младостта постигайте мечтите си, за да я има България като достойна и силна, развиваща се модерна европейска страна. Свели глави пред този мемориал и па-

метта на жертвите, не забравяйте да гледате и напред. Градете настояще и бъдеще за вас и вашите наследници.

Поклон пред паметта на загиналите!

Честит празник, скъпи деца!“

Съобщено бе, че са получени паметни слова и от председателя на парламента Димитър Главчев и от Цвета Караянчева – зам-председател на Народното събрание. Тук бяха народните представители Георги Станков и Никола Динков, заместник-председателите на СТДБ Краснодар Беломорски и Михаил Вълв, главният секретар на Съюза Стефан Начев, членовете на Централното ръководство чл.-кор. проф. Васил Проданов – директор на Тракийския научен институт, Румяна Вълчева и Нонка Матова, заместник-председателите на Върховния комитет Петър Янков и Кирил Сарджев, членове на Върховния комитет, председатели на тракийски дружества от цялата страна, наследници на бежанците, граждани.

След минутата мълчание, дълго продължи церемонията по поднасяне на венци и цветя пред паметника. Венци на признателност бяха поднесени от името на вицепрезидента Илияна Йотова, от официалните лица и гражданите. Специално за тракийското поклонение в Ивайловград гостува и делегация от град Лонго, Франция, водена от кмета Й Колет Линет.

Десетки балони, с цветовете на националното знаме, полетяха в небето в памет на избитите през 1913



година бебета и деца.

Преди събора-поклонение бяха положени венци и цветя на паметника на Капитан Петко войвода в с. Пелевун от името на вицепрезидента Илияна Йотова, от Община Ивайловград, от Съюза на тракийските дружества в България, от тра-

кийските дружества от Харманли, Айтос и Ивайловград. Хорът „Яни Попов“ от Ивайловград изпълни пред паметника кратка програма, започна с песента „Петко льо, капитанине“ и завърши с „Ясен месец веч изгрява“.



■ Пред паметника на Капитан Петко войвода в с. Пелевун

24 МАЙ И СПАСОВДЕН В ИЗТОЧНИТЕ РОДОПИ И БЕЛОМОРСКА ТРАКИЯ



■ Честване на празника „Св. Кирил и Методий“ в старата сграда на гимназията в Кърджали. 24 май 1932 г.

Първите известни свидетелства за честването на празника са открити в арменска летопис от 1813 г., където се споменава за честване на светите братя на 22 май 1803 г. в Шумен. Арменски източници говорят за празненства, състояли се в Шумен, които били посветени на деня на Со-

датели на глаголицата.

Денят 11 май не е случайно избран от Найдено Геров – това е общият църковен празник на двамата светии. През 1892 г. Стоян Михайловски написва текста на химна, познат на всеки българин с първия стих „Върви, народе възродени“. Химнът е озаглавен

започва масирана гръцка и сръбска пропаганда, с цел да се асимилира местното население. Именно в този период 24 май се превръща в една обединяваща за българите дата, която им припомня славното минало и сплотява техния дух и съзидателни сили.

Честването на празника на славянската писменост е един от най-вълнуващите празници и в Кърджали. Летописните книги на много от училищата от бившия Кърджалийски окръг са изпъстрени със съобщения за ежегодни чествания на този празник по най-тържествен начин. В летописната книга на училище „Отец Паисий“ още от 1923 г. е отбелязано, „денят „Св. Кирил и Методий“ бе празнуван съвместно и прогимназията и реалното училище с утрото, шествия и хор.“ Шествията, рециталите и обикновенията с цветя на входовете на училищата и портретите на двамата братя са неизменна част от празничните прояви. Това е празник, често е наричан в училищата, особено сред по-малките ученици по достъпно и просто – „празник на буквите“.

Празникът „Възнесение Господне“ се отбелязва от църквата още от четвърти, пети век и принадлежи към подвижните църковни празници. Според евангелията от Лука 24, 50-53; от Марко 16, 19), на 40-тия ден от Възкресението, Исус Христос, придружен от учениците си и от Дева Мария, пред очите на всички, се възкачва на небето, което се смята за край на Христовия път на земята. Въпреки това, Христос не изоставя хората,

а им изпраща Светия Дух на Петдесетница и не престава да се застъпва за тях пред Бог Отец. С възнесението Си, Исус завърши делото на спасението. За всички повярвали в Него Спасителят открива небето, за да могат всички да станат съобщници на Неговия живот, да бъдат изкупени и спасени. Затова българският народ е дал на този празник, название с дълбок религиозен и богословски смисъл – Спасовден, Денят на Спасителя.

Този празник е бил дълбоко тачен и зачитан в миналото и в Западна Тракия и Източните Родопи. За това свидетелстват три интересни архивни снимки, съхранявани в ДА – Кърджали. Едната от тях представя момент от общоселски събор на празника Спасовден в с. Кушланли, Гюмюрджинско (сега Кслагани, Гърция). Тя е от 1911 г. По това време в селото живеят около 230 български семейства – екзархийсти. Снимката е постъпила в Държавен архив – Кърджали като част от фонда на журналистката Мара Михайлова. Предоставена и е била за отбелязването на юбилей на фотографа Костадин Гунчев през 1942 г. във „Тракия“. Днес тази снимка е включена в регистъра на уникалните и особено ценни документи на Държавна

МАРШ НА ТРАКИЙСКАТА МЛАДЕЖ

ОТ 30-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК, ОТПЕЧАТАН ВЪРХУ ЧЛЕНСКИТЕ КАРТИ НА ТМСБ ОТ ТОЗИ ПЕРИОД

Автор на текста: Любомир Бобевски
Автор на музика / композиция: Петър Стратев

В души изгрява ни завета,
На нашите бащи борци-
С чест мряли в родните полета,
Като герои и творци.

Тракийци млади сме готови
С вихрен в ранина подем,
Да счупим робските окови,
Да смъкнем черния ярем.

На Тракия с просветата сияйна
Ковем всечасно ведри дни
В борбата за свобода трайна
За тихи светли бъднини.

В сред бурните талази смело
Гребем ний, гоним бряг свещен
Ей, иде час да свърнем в дело
Мечтата златна, роден блян.



■ Шествие на ученици от училище „Отец Паисий“ в Кърджали за отбелязване на 24 май през 30-те години, предвождана от директора на училището – Иван Енчев по улица „Републиканска“

лунските братя. Общоприето е обаче становището, че за пръв път Кирил и Методий са почетени истински през 1851 г., по инициатива на големия възрожденец Найдено Геров. Тогава на 11 май 1851 г. в епархийското училище „Св. Св. Кирил и Методий“ в Пловдив по инициатива на Найдено Геров се организира празник на Кирил и Методий – съз-

„Химн на Св. св. Кирил и Методи“ и включва 14 куплета, от които ние днес изпълняваме най-често първите шест. Панайот Пипков създава на 11.05.1900 г. музиката към химна.

Значението на празника се засилва изключително много след 1878 г. в териториите, останали извън пределите на българската държава. Там с годините



■ Панаир на Спасовден край с. Мезек, предоставена от г-н Жеко Кашеров Димитров за съхранение в ДА-Кърджали



■ Ученическа манифестация на празника на „Св. Кирил и Методий“ в Кърджали. 1938 г. М. Михайлова

агенция „Архиви“.

В резултат на демографските промени в Западна Тракия и Източните Родопи, едно десетилетие по-късно, Спасовден става особено почитан празник и за християнската част от населението на Мастанлийски окръг. Не е случайно, че в с. Резбарци, сега квартал на Кърджали, а в миналото село, в близост до града, върху дарено от местен християнин място, е издигнат параклис, носещ името „Св. Възнесение Господне“

известен като „Св. Спас“.

Освен църковен празник Спасовден е и много важен професионален празник. Празнуват голяма група от хора, изпълняващи съществени за обществото услуги – хлебари, шофьори, строители, хотелиери, цветари, бръснари. А тези съсловия са добре застъпени във всеки един град, включително и в Кърджали. (Използвани са текстове на Иванка Ангелова и снимки от Държавния архив – Кърджали)

■ Събор в с. Кушланли, Гюмюрджинско на Спасовден. 1911 г.



ТРАКИЙСКА ПЕСЕН ОГЛАСИ ХАЙДУШКИЯ БАКАДЖИК

ТОДОР КОРУЕВ

25 май – Спасовден. Местността „Бакаджик“ край Ямбол гъмжи от хора, те си честят Възнесение Господне. Мнозина от тях са в народни носии. Започва Тринастият национален тракийски християнски събор „Спасовден“, организиран от Съюза на тракийските дружества в България, дружество „Тракия“ – Ямбол и двете общини – Ямбол и Тунджа.

Започва Бакаджийското тракийско надпяване. Първа на естрадата излезе фолклорната певческа група от Ямбол с художествен ръководител Васил Хлебаров, след нея смесеният хор „Елена Граматикова“ с художествен ръководител Марияна Давидова, следват певческата група „Златна есен“... И така редуват се фолклорни състави и индивидуални изпълнители – цял ден се пеят тракийски песни, хора се вият. Дъхът ни спира от песента, която пее Радка Иванова Караникова – застрашната участ на една майка-бежанка. Радка е от с. Генерал Инзово, община Тунджа, тя както и много други от селото са потомци на тракийски бежанци от с. Окуф, кааза Фере, и песента, родена

Съборът „Спасовден“ е празник, който пази връзката с вярата и с традициите



■ Хор „Тракия“ – Ямбол

там е дошла до Генерал Инзово, село, в което тракийското дружество с председател Маринка Грудева Василева е много активно и ревностно пази традициите. (Песента помествахме отделно).

Михаил Вълков, председател на дружество „Тра-

кия“ – Ямбол и зам.- председател на СТДБ, откри събора „Спасовден“, празник, който тракийците претвориха в традиция за Ямболска област, с думите: „Ние,



■ Откриване на събора

изстрадала мъдрост.“

Председателят на СТДБ Красимир Преманов благодари на тракийското дружество в Ямбол, на кметовете и областните ръководители, че възстановиха прекрасната традиция на православния събор „Спа-

с думите: „Днешният събор показва богатството на фолклора ни, но той не е само сцена за талантиливи изяви, а празник, който пази здрава и силна връзката с нашите корени и утвърждава българските традиции и ценности. В нас е жива паметта на предците ни,



■ Енчо Кенаров - в тракийска хайдушка носия



■ Благодарствен молебен за здраве и благополучие

тракийските българи, поднасяме своите песни в дар на Божествения ден, ден на Духовно възнесение, и чрез тях, търсим просветление в душите си, славим красотата и чудната магия на Божествената природа, дарила ни с обич към ближния и



■ Пеят траййки от с. Генерал Инзово

тяхната вяра, мъдрост и добродетели. Нека съхраним завещаното ни с любов и предадем на поколенията след нас, за да пребъде силният български дух, устоял на изпитанията на времето.“

Приветствия поднесоха и заместник-областните управители Христо Колев и Волен Дичев, заместник-кметът на община Ямбол Илиана Бицова. Тук бяха зам.-кметовете на община Тунджа Станчо Ставрев и Георги Чалъков, както и много тракийски дейци, след които и председателят на тракийско дружество „Лазар Маджаров“ в Сливен Кирил Кириков.

Благодарствен молебен за здраве и благополучие отслужи епископ Йеротей в съслужение с ямболски свещеници.

Втората част на надпяването откри хор „Тракия“ при тракийското дружество в Ямбол с художествен ръководител Нанка Колева. То продължи цял ден. В него най-широко естествено бяха представени колективи и изпълнители от селата на община Тунджа и от Ямбол, но също така имаше и гости и от по-далече – от Русенско, от Сливен и др. Светлият празник на високия баир Бакаджик събра стари приятели и роди нови познания. Ще се помни дълго.

БЯГАЛИ МИ СА, БЯГАЛИ

Бягали ми са, бягали тракийци от село Окуф от пусти турци проклети. И Мара ми е бягала с три ми дребни дечица. Най-голямото вървяло и се за Мара държало. Средното на гръб носила, най-манинското – в ръките. Та че са Мара умори чуди се Мара, мае се какво да стори, направи. Най-сетне Мара решила, решила да си остави най-манинското детенце. Че му е сянцица направи и му мястото беляза кога са назад завърнат дано го живо завари. Бягали ми са, бягали до българската граница, всички се назад върнали, Мара ми бяга най-напред детенце живо да свари. Я га на място отишла не нашла Мара детенце, най-нашла Мара дрипички. Чакалите го изяли. Рукнала Мара да плаче и са към село тръгнали. Кога в село отишли цялото село горяло от индия къщи градили и покъщина сбирали.

Тази историческа песен, в която няма нищо измислено, е от с. Окуф, кааза Фере. Пее се в с. Генерал Инзово, община Тунджа, заселено с потомци на тракийски бежанци от с. Окуф.

НАСЛЕДНИЧКИТЕ НА ГАРИБАЛДИ НОСЯТ ИМЕТО НА ЛЮБИМАТА МУ АНИТА

ВСИЧКИ В РОДА РЕЖАТ СВАТБЕНИТЕ СИ ТОРТИ СЪС САБЯТА МУ ОТ ПОХОДА НА ХИЛЯДАТА

Правнучката на героя революционер си тръгна от Варна със стръкче здравец, за да ѝ ухае на България

КРЪСТИНА МАРИНОВА,
„ТРУД“, ВАРНА

Във всяко поколение на революционната фамилия на великия Джузепе Гарибалди има по една Анита на името на най-голямата му любов и първа съпруга – красива креолка. Това разказа неговата правнучка Анита Гарибалди по време на първото си посещение в България. Тя дойде във Варна по покана на Музея на Възраждането и директорката му Мариана Николова, с подкрепата на почетния консул на Италия Антонио Таркунино.

Достолепната 85-годишна дама има 5 деца и 22-ма внуци. Нейни дъщеря и внучка носят името Анита, а сега очаква и правнучка, която също ще се казва така. И това е традиция сред наследниците на Гарибалди – да подновяват името на най-любимата му жена, която среща, докато е бил в Лагуна, и откъсва с бой от нейния съпруг. Анита Гарибалди има посветени книги на личния живот и на трите съпруги на революционера. За специалната изложба, наредена в памет на пращадото ѝ в музея, тя донесе лични вещи – неговото любимо знаме и червени ризи от униформата на четниците му. „Не можах да донеса неговата сабя, защото е част от постоянна експозиция. С нея се е бил по време на Похода на хилядата и на нея са изписани местата на всички сражения, в които е участвал. С тази сабя двамата с Анита са разрязали сватбената си торта. Това правят всички от фамилията на Гарибалди оттогава насам до днес. Сабята му е ценна семейна реликва“, разказа още правнучката му.

Със силно присъствие и вълнуващи интересни спомени тя белая всички срещи по време на тридневната си визита във Варна. Морският град е сантиментално



• Правнучката на революционера

свързан с героя на два свята, както наричат Гарибалди, тъй като тук е погребан неговият верен приятел и съратник капитан Петко войвода. Анита Гарибалди беше придружена от президента на асоциацията „Хиляда жени“ Мария-Кристина Романо и секретаря на организацията Розария Сураче. „Ценностите, които е изповядвал, както и любовта му към своя народ, са много актуални и сега. Много значима и до днес остава неговата идея за една обединена и силна

Европа“, каза правнучката на обединителя революционер пред студенти и преподаватели в Икономическия университет и във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, където беше особено трогателна срещата заради морската съдба на пращадото ѝ.

Тя припомни, че едва 16-годишен Джузепе Гарибалди е плавал в Черно море като юнга на борда на платноход. Поради плитчината на пристанище Варна корабът му не е акостирал, но той успял с малка лодка да стигне до българския бряг. „Със сигурност е бил във Варна, ако е имало и хубаво момиче да го

чака“, увери аудиторията синьора Анита. Според нея морето е било другата му голяма любов. През последните дни от живота си на остров Капрера той често повтарял: „В онази невъзможна точка, където се сливат морето и небето – там виждам свободата.“

При посещението си в манастира „Св. св. Константин и Елена“ край Варна правнучката на Гарибалди разказа, че третата му съпруга Франческа Ариозино е запазила след смъртта му неговите мощи – част от костичка, която и до сега е в дома музей на италианския революционер. Гарибалди е мит и легенда и в Италия непрекъснато се крадат ценни експонати, свързани с живота му, и след това се продават в скъпи аукциони за много пари, призна Анита Гарибалди. Нещо, което открехна още за него, е любовта му към природата. Тя притежава всички документи по един сериозен негов проект за възстановяване на коритото на река Тибър, която всяка година преливала и заливала Рим. Възрастната дама не спести подробности и за анулирания му втори брак, при който пред олтарта му съобщили с бележка, че годеницата му е бременна от негов офицер. Гарибалди казал довиждане вместо заветното „да“ и повече не се обрънал назад.

Наследници на гарибалдийци във Варна също извадиха спомени, снимки и разкази. Илия Темелков от варненското село Цонево върна лентата назад за заточени там италиански гвардейци с ръст по метър и 90, на които местните помогнали да се завърнат в родината си. Иван Демиров от Варна, написал 54 песни за Петко войвода, обеща на срещата да посвети стихове и музика и на Гарибалди. Сред гостите беше и Летиция Атанасова, наследница на италианец гарибалдиец, която живее във Варна. Пращадото ѝ Паскал Станино е избягал едва 16-годишен от семейството, за да се включи в похода на

Гарибалди. След това е бил придворен офицер в двореца на цар Фердинанд, а по-късно и началник на влака Варна-Русе.

През 2017 г. се навършват 210 години от рождението на великия полководец и 135 години от смъртта му. Варненци искат да се вдигне паметник на Гарибалди срещу този на Петко войвода в центъра на морската столица. Известният наш революционер е гостувал в дома на Гарибалди, където уговорили българското участие в Критското въстание през 1866 г.

Музеят на Възраждането подреди на 35 табла от червен картон вестници, рисунки, публикации и документи, оригинални фотографии от Франция, Англия, Италия и САЩ, свързани с участието на шестимата братя на Гарибалди, внуци на Гарибалди и Анита и синовете на красивата и млада англичанка Констанс Хопкрафт, снаха на Гарибалди.

Правнучката му Анита е пред-



• Гарибалди с любимата си сабя

ставявала Италия 10 години в ЕС, получила е почетното гражданство на Лондон сити, а първият ѝ съпруг, вече покойник, е бил английски посланик. За политическото си присъствие в родината споделя, че много пъти са я канили за участие в партии. „Заставам на входа на пълна зала, където ме чакат симпатизантки, облечени в скъпи кожени палта. Казах си – ама аз не искам да правя политика за някого, който няма нужда от защита, а за хора, които имат нужда да бъде чуто гласът им“, казва достойната наследничка на Гарибалди.

В последния ден от гостуването ѝ беше организиран голям концерт. Преди това в Музея на Възраждането талантлив ученици разиграха „Радини вълнения“ от романа на Вазов „Под игото“, с което много я трогнаха. Синьора Анита си пожела да тръгне за родината със стръкче здравец, за да ѝ ухае на България.



• В музея на Възраждането във Варна



• Анита разглежда интересни места във Варна

VI. БЪЛГАРО-ТУРСКИТЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ 1989–2016 г. В СВЕТЛИНАТА НА ВЗАИМНИТЕ ИМУЩЕСТВЕНИ ПРЕТЕНЦИИ

Д-Р БОРЯНА БУЖАШКА

Продължава от
предидущия брой

В рамките на подписания Протокол за сътрудничество в опазването на недвижимото културно наследство между Министерството на културата на Република България и Министерството на културата на Република Турция една част от екзархийските имоти в Цариград и Одрин, които попадат в категорията културно-исторически паметници, са ремонтирани и възстановени от българска страна, което става с активното съдействие на турските власти.

По подписания през 1998 г. Протокол между правителството на Република България и правителството на Република Турция за собственост в Цариград досега няма развитие, поради липса на инициатива от българска страна.

Преговорите ясно открояват различията в принципите, следвани по отношение на проблема за насрещните имуществени претенции. България изгражда позициите си въз основа на европейските стандарти при тълкуването и прилагането на нормите на международното и на вътрешното право, включително и по отношение на защитата на правата на човека. Стрими се към установяване на взаимноприемлив баланс на интересите в контекста на приятелските отношения. Разбирането на турската страна обаче е, че приятелските отношения следва да бъдат интерпретирани за извличане на едностранни изгоди и за прехвърляне тежестта и отговорността за имуществени претенции на частните лица (както български, така и турски) върху българското правителство, като това бъде узаконено с международно споразумение.

През 1999 г. Министерството на външните работи изготвя български проект на междуправителствена Спогодба за уреждане на насрещните имуществени претенции между България и Турция. Подготвен е на основа на позициите по въпроса,

поддържани и отстоявани от българската делегация по време на проведените през 1998 г. преговори. Проектът не урежда реда за парично обезщетение на турските воюващите лица, а само глобалното прихващане на насрещните вземания между правителствата на двете страни и евентуалното остатъчно салдо. Така възникнал въпросът дали означава, че българската държава поема задължението да изплати на българските правоимащи лица доказаните от тях обезщетения.

През следващите години няма съществени резултати от проведени срещи на българските и турските представители. В началото на август 2002 г., по искане на Европейския съюз, турският Закон за вакъфите от 1936 г. е изменен. Същественото е, че се дава възможност общностните фондации в срок до 8 февруари 2003 г. да предприемат постъпки за регистриране на недвижимите имоти с религиозна, благотворителна, образователна, здравна, социална и културна цел, намиращи се в тяхно владение. Но това не означава придобиване на собственост, а само законно ползване. Във връзка с това на 7 февруари 2003 г. Църковното настоятелство на Фондацията на българските православни църкви в Истанбул подава декларация за недвижими имоти в съответствие с изменението в закона. Към декларацията са приложени 22 папки с документи относно 42 имота. Дирекцията по вакъфите признава правото на стопанисване върху 2 имота (1. парцела, върху който е църквата „Св. св. Константин и Елена“ в Одрин; 2. парцела и сградата на бившето българско основно училище в Цариград). Отхвърлена е молбата да бъде признато правото на стопанисване върху 10 имота, сред които са гробището, църквата „Св. Димитър“, част от парцела на Екзархийския дом и част от метоха в Цариград, парцелът и църквата „Св.

Георги“ в Одрин и др. Тези имоти са регистрирани на турски физически и юридически лица. По отношение на останалите имоти, посочени в декларацията, Дирекцията по вакъфите изисква да бъдат предоставени допълнителни документи, без да уточнява конкретно за всеки имот какви точно.

През 2003 г. на името на фондацията са регистрирани следните 5 недвижими имота: парцелът и сградата на бившето българско основно училище; парцелът на църквата „Св. св. Константин и Елена“ в Одрин; църквата „Св. Стефан“; дървена къща; Екзархията в кв. „Шишли“ в Цариград. Остава открит въпросът за статута на болницата „Евлоги Георгиев“. През годините нейното управление преминава към различни български ведомства, като средствата за поддържане са превеждани чрез Българската легация – впоследствие Генералното консулство в Цариград.

На 9 ноември 2006 г. турският парламент приема нов Закон за фондациите на религиозните общности. Президентът на Републиката Ахмет Неджет Сезер налага вето и връща за преразглеждане девет „критични момента“ в него с мотива, че противоречат на Конституцията, на разпоредбите на Лозанския договор и на правната система в Турция. Тези членове се отнасят до придобиването и владенето на недвижими имоти от фондациите, оценката на тяхната недвижима собственост при запориране, прехвърлянето и регистрирането на имоти на организацията на дадена общност към други такива на същата общност, правото им да развиват международна дейност, да откриват клонове зад граница и да стават членове на други чуждестранни структури, получавайки финансиране от тях или на свой ред придобивайки право да ги финансират, както и

правото да развиват търговско-икономическа дейност и да бъдат регистрирани като стопански дружества.

Новият закон дава възможност на фондациите да придобиват собственост по административен или по съдебен път. Предоставя и някои правни възможности, които при благоприятно развитие на обстоятелствата биха позволили да се върнат някои от останалите български имоти, включително възстановяване на собствеността на историческия метох. Той се води на турската хазна, но го управлява фондация. По този казус турското становище отново е, че екзархийските имоти следва



да се разглеждат във връзка с турските вакъфи в България. Всъщност този въпрос предизвиква и обществен дебат в Турция във връзка с приетия нов Закон за фондациите, в който е заложен принципът за реципрочност. По повод възможността турската страна да върне собствеността на мъжката гимназия в полза на гръцка фондация, в януарския брой на изданието „Балкански синтез“ на Дружеството за солидарност и култура на балканските турци – Цариград е публикувана статията „Наш ред е за Европейския съд по правата на човека“ с подзаглавие „В България има 451 вакъфски имота“.

След влизането на Бъл-

гария в ЕС се наблюдава все по-засилващ се обществен дебат по нерешените имуществени въпроси с Турция. Оказва се обществен натиск върху държавните структури – президент, министър-председател, правителство, за поставяне на този въпрос в двустранния диалог. Преговорите на Турция за членство в ЕС също засилват този дебат. Във връзка с нерешените имуществените въпроси между двете страни през ноември 2007 г., в рамките на заседание на работната група „Разширяване и страни, преговарящи за членство“, българските представители Маруся Любчева и Евгени Кирилов, подкрепени от Николай Младенов, за първи път поставят въпроса за наличието на нерешени имуществени въпроси между България и Турция.

По време на официалните разговори между министър-председателите на България и Турция (27 март 2008 г. в София) по предложение на българската страна е постигнато принципно съгласие за възобновяване на преговорите по комплекса от нерешени въпроси. На 21 май 2008 г. Европейският парламент гласува решение в доклада за напредъка на Турция да се включи проблемът с имотите на тракийските бежанци. Турските власти са приканени „да засилят диалога с България... по въпроса за правото на собственост на българските тракийски бежанци“.

Във връзка с преговорите за присъединяване към ЕС на 20 февруари 2008 г. Великото национално събрание на Турция приема нов Закон за вакъфите (на фондациите), утвърден на 28 февруари 2008 г. от президента Абдуллах Гюл. С това се откриват възможности за възстановяване на правата върху екзархийските имоти (или на част от тях) по вътрешноправен ред, без на този етап да се налага разглеждането им на междудър-

жавна основа. Но недекларирането на исканите имоти би означавало отказ от тях и окончателното им загубване.

През 2011 г. следва ново изменение на Закона за вакъфите, според който реално може да се възстанови собствеността на имоти, които отговарят на определени условия. Фондацията на православните църкви на Българската екзархия в Цариград, начело с Васил Лязе, и Управителният съвет на фондация „Български православен храм в Истанбул“ подават декларация с искане за възстановяването на 11 екзархийски имота. На 7 юни 2012 г. Генералната дирекция на вакъфите връща на тези организации 7 имота – църквата „Св. Стефан“ („Желязната църква“), метоха, който се намира в непосредствена близост до нея, българското гробище и няколко парцела в престижните квартали „Шишли“ и „Бешикташ“. Намеренията на Българското църковно настоятелство са да продължат усилията за възстановяване и на други български имоти. Едновременно с това Турция се опитва да придобие собственост върху редица османски имоти – образци на отоманската архитектура в България. Този въпрос е уреден с българотурското споразумение от 1909 г., което определя неизползваемите сгради да остават във владение на българската държава. По времето на социализма много вакъфски обекти и имоти от османския период са одържавени. Позицията на българската държава е ясна – тя е готова да приеме помощта на турската държава за поддържане на обектите с културно-историческо значение, но категорично не приема изкупуване на вакъфски обекти на мюфтийството. Още повече, че една голяма част от тях, за които мюфтийството има претенции, са били християнски църкви, превърнати по-късно в джамии.

Не би било добре връзката между българските имуществени претенции и евроинтеграционния процес на Турция да се афишира в двустранен план и да се преекспонира в публичното пространство.

Продължава в следващия брой

КОНЦЕРТ НА „КИТНА ТРАКИЯ“ В БЪЛГАРСКАТА ЕКЗАРХИЯ

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

По покана на Генералното консулство в Истанбул и Българската екзархия представителният ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ – Хасково изнесе концерт в Българската екзархия на 21 май т.г. по случай приключване на учебната година в Неделното училище към Генералното консулство в Истанбул. По традиция на този ден в Екзархията се събират всички българи, живещи и работещи в Истанбул, за да

почетат празника 24 май.

От няколко години честването на празника от екзархийската общност в Истанбул се съчетава с празничното връчване на свидетелствата на учениците от Неделното училище.

Тази година за тържественото събитие бяха поканени вицепрезидентът на Република България Илияна Йотова, зам. министърът на външните работи Тодор Стоянов, посланикът на България в Турция Надежда Нейнска и др.



Тържеството започна с представяне на новата книга на д-р Боряна Бужашка „Източнотракийският въпрос в българо-турските дипломатически отношения 1913-2016 г.“, издание на СТДБ и издателство „Захарий Стоянов“. След представянето на

книгата бяха връчени тържествено свидетелствата на малките питомци на Неделното училище.

Впечатляващ завършек на тържеството беше концертната програма, изнесена от ансамбъл „Китна Тракия“ и народния певец Даниел Ленков.

24 МАЙ - В ХАСКОВО

И тази година тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и народното читалище „Тракия – 2008“ Хасково, съвместно с Областна администрация, Регионалният инспекторат по образование и Клуба

на децата на културата в Хасково организираха среща с децата на културата и просветата от региона в зала „Марица“ на Областната управа. Приветствия към участниците в срещата отправиха зам.- областният управител д-р Стефка Здравкова,



директорът на регионалния инспекторат по образование Красимира Джисова и Кирил Сарджев – председател на тракийското дружество.

В поздравленията към децата на културата и просвета се включиха детската танцова трупа „Пъстрица“,

фолклорната група „Стамболийски“, народната певица Петя Кенанска и поетесите Лидия Налбантова и Нина Момчилова.

Срещата завърши с кръшно хоро, на което се хванаха всички участници.

СЪРДЕЧНА СРЕЩА С ПЕСНИ И ПОЕЗИЯ

Позабравена традиция да се провеждат срещи между членове на тракийското дружество „Георги Сапунаров“ – Хасково и тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ Димитровград, беше възстановена отново. Събраха се в салона на хасковското

дружество на 25 май т.г.

Организаторите на срещата се бяха постарали тя да премине в дух на добронамереност и задушевност.

Тон за настроението да дойде първо жените от групата за автентичен фолклор „Тракийска дъга“ при читалище „Тракия – 2008“

с ръководител Недялка Демирева и с музикалния съпровод на акордеониста Стоян Щерев Петков. Певицата Христина Мантарова изпълни китка народни песни от Тракия. Генка Канева и Венета Стратиевачетоха стихове за Тракия от поета Недялко Диев.

Гостите от димитровградското

дружество представиха незабравими песни от Тракия, изпълнени от фолклорната група „Тракийски звуци“, а солистите на групата Янка Костова и Ваня Митева изпяха песни, които развълнуваха всички. Вълнуващ рецитал за майката тракийка изнесе Анка Карагьозова от Димитровград. Завършекът бе общата снимка.



Почина Йордан Гевреков

Напусна ни Йордан Гевреков – един от най-изтъкнатите ветерани на тракийското движение, дългогодишен председател на тракийското дружество в Плевен. Той бе човек на делото и на принципите, на които не измени през целия си живот, пример за всеотдайност и упоритост.

Поднасяме съболезнования на семейството и на близките на Йордан Гевреков.

Поклон пред паметта му



Научна дискусия за Странджа – в Ахтопол

Учени от различни области на знанието се събраха в Ахтопол на 27 май т.г., за да се включат в десета кръгла маса на тема „Странджа и Одринска Тракия – погледи в миналото и бъдещето“, която се проведе в морския град. Във форума, който се организира от сдружение „Черноморска Странджа“, участваха видни историци, археолози, еколози и общественици. Гости на събитието бяха вицепремиерът Валери Симеонов и областният управител на Бургаска област Вълчо Чолаков. Тук дойдоха народните представители Тома Томов, проф. Иво Христов и Петър Кънев, акад. Константин Косев, а така също като представители на СТДБ ген. Тодор Бояджиев и Иван Гранитски и други членове на Върховния комитет на Съюза и на Тракийския научен институт.

Проф. д.и.н. Илия Тодев от Института по история при БАН изнесе доклад на тема „Одринска Тракия през Възраждането“. Проф. д.и.н. Светлозар Елдъров от Института по българистика запозна присъстващите с интересни факти за участието на офицери от Странджанския край в Българската армия и борбите за национално освобождение и обединение в периода 1878-1944 година. Иванка Делева от Регионалния исторически музей в Бургас разви темата за българските бежанци в националната памет.

За развитието на Странджа, опазването на нейното културно-историческо наследство и природа говори д-р Стефан Пейков. Той изнесе доклада „Странджа – Сакар“ – поглед в бъдещето“ и разказа за дългогодишната национална програма, като сподели виждането си за това как информацията, събрана по време на проучванията, може да бъде използвана за напред в развитието на региона.

В рамките на събитието, в музея „История на котвата“ беше открита изложбата „Месамбрия – Месемврия – Несебър“ от музея „Старинен Несебър“. Тя ще гостува в Ахтопол до края на месец ноември.

„Нужно е да отворим района на Странджа към крайбрежието. Това може да стане ако пътя между Малко Търново и Царево бъде ремонтиран, за да се преминава по него нормално. Добре ще е ако направим програма за пътищата и в самата Странджа“, подчерта по време на форума народният представител инж. Петър Кънев, председател на сдружение „Черноморска Странджа“.



ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

ВАНЯ ВЕЛКОВА:

БЪЛГАРИЯ СЪС СЕБЕ СИ ПОНЕСОХ...

Трябва да бъдем единни и сплотени, да защитаваме достойнството си като българи, нашия език и история, да не се откъсваме от корените си

ИНТЕРВЮТО ВЗЕ
ИВАНКА ИВАНОВА

– Госпожо Велкова, поздравления за отличieto, което получихте – „Българка на годината – 2016“ – за популяризиране на българския език и култура извън пределите на страната. Съюзът на тракийските дружества в България твърдо застана зад номинацията ви.

– Благодаря Ви!

– Разкажете на нашите читатели за детството си, за студентските си години, за избора да заминете в Германия?

– Детството и ученическите ми ваканции прекарвах щастливо при моите баби и дядовци на село. Израснах със селския бит, с народните традиции, с обичта към хората, животните, растенията. Баба и дядо по майчина линия ни купуваха много книги и през ваканциите, наред с работата по двора и игрите, определяха време, в което да четем. Моите баби и дядовци учеха внуците си на труд, ред, дисциплина и чистота. Така че, редът и дисциплината, които всички твърдят, че притеждавам, не съм научила в Германия. Всичко това е подадено и изисквано още в детството ми. Много интересни за мен бяха разказите на дядо за живота му на фронта, за подвизите и връчените му ордени за храброст, както и разговорите за миналото, за времето, когато моите баби и дядовци са били деца, за техните родители и родовете ни, за някогашните традиции и празници, облекло, храна, народни приказки, легенди, диалекти. Заминах за следване в Германия и така се получи, че останах там. И България със себе си понесох...

– Основателка сте на първото българско училище в Хамбург. Как възникна идеята за създаването му?

– Не само като майка, но и най-вече като учителка, чието дете израства извън пределите на България, се сблъсках с нелесната задача детето ми да запазя и изучава българския език в Германия. Надявах се, че ще има и други родители в подобна ситуация. Така през 2000 г. у мен се зароди идеята за създаване на училище, което да предостави на децата в Хамбург и околностите му възможност за системно изучаване на българския език. Но по моя информация, с изключение на училищата в Прага, Братислава и Будапеща, всички така наречени „български училища“, които тогава съществуваха като форма на обучение на българските деца, живеещи зад граница, бяха училища към съответните посолства и наследници на български държавни училища към посолствата в България. Такова бе и единственото съществуващо тогава българско училище на терито-

НАШИЯТ ГОСТ

Ваня Велкова е родена в Пловдив. От две десетилетия живее в Германия. Първоначално в Хамбург, където основава българско училище. От 2001 г., в продължение на 9 години, е преподавателка и директор на училището. Тя е сред основателите на Асоциацията на българските училища в чужбина и дългогодишен член на Управителния съвет. Кариерата продължава в Берлин, където се занимава с преподавателска дейност. Едновременно с това Ваня Велкова е журналистка на в. „България Сега“ в Чикаго, чуждестранна кореспондентка за Германия на българското радио „Татковина“ и продуцент на филми. От години се занимава с дарителска дейност. През март т.г. получи отличieto на Държавната агенция за българите в чужбина – „Българка на годината“.



Ваня Велкова получи наградата „Българка на годината“ от вицепрезидента Илияна Йотова

рията в Германия – това в Берлин. То вече имаше изградена структура, ученици, учители, предоставени помещения в сградата на посолството, създадени и утвърдени контакти, спонсори. Това не съответстваше на ситуацията в Хамбург. Тръгнах сама с идеята за основаване на българско училище в Хамбург. През 2000 г. нямаше други учители там, с които да споделя вижданията си. Трябваше да издира дали има и други родители, желаещи децата им да бъдат обучавани по български език в училище. Най-напред разговарях с посланика на България в Берлин Николай Апостолов, който бе възхитен от идеята за основаване на българско училище в Хамбург и ме окуражи. Впоследствие разработих концепция за създаване на нов тип училище, което да не е към посолство или консулство на България в Германия и да не е наследник на българско държавно училище зад граница, но което да има за предмет на действие обучението на живеещите в Хамбург български деца на български език по основни предмети. Така се роди инициативата „Първото българско училище в Хамбург“.

– Колко ученици посещаваха училището, в самото начало?

– Първоначално сформирах група от 8 деца, желаещи да започнат учебни занятия.

През 2001 г. проведох многобройни пътувания, срещи, официални разговори, водих интензивна кореспонденция с лица и институции в Германия и България. Изготвих учебен план и програма за обучение в българско училище в Хамбург. Набавих учебници и учебни пособия за учениците, нагледни материали за училището. Българското училище в Хамбург отвори врати на 17.11.2001 г. Станах първият учител и ръководител на училището. В продължение на две години бях и единственият учител. Изпъл-

нявах всички педагогически дейности, но същевременно с това всички административни и организационни дейности. През април 2002 г. започнах да издавам в. „Звънче“ – вестничек за българските деца в Хамбург, чийто главен редактор бях до 2010 г. В Българското училище в Хамбург бях учител и директор до юни 2010 г. Днес продължавам да следя неговата дейност и съм член на училищното дружество. Сега се обучават над 100 деца, в това число и създадените към него предучилищни групи. Като българка, живееща в Германия, прозрях откриването на границите в страните от Европа и обмяната на кадри между тях, бързо осъзнах необходимостта от лицензиране на Българското училище в Хамбург. То бе лицензирано от Министерството на образованието и науката в България, с което издаваните удостоверения официално се признават в България. Този лиценз е от изключителна важност, защото и до днес предоставя прекрасната възможност на децата, посещаващи училището, след завършването им в България да продължат образованието в българската образователна система, без да се налага да държат приравнителни изпити и повтарят учебни години. След няколко години се уста-

нови, че Българското училище в Хамбург и Българското училище „Джон Атанасов“ в Чикаго са първите, създадени извън дипломатически представителства на България и първите, извън тези към дипломатическите мисии. Многочислен е списъкът с имена на ученици, обучавани в училището в Хамбург, които по-късно, завърнали се в България, отлично са се адаптирали в българската образователна система. След като училището бе вече основано и се развиваше много успешно, през 2002 г. започнах работа по учредяването на дружество с идеална цел „Българско училище в Хамбург“. Станах негова инициаторка и една от основателите му през 2003 г.

С цел учениците да имат още по-добра мотивация да изучават български език в училището, през 2005 г. иницирах процедура, съгласно която Сенатът по образование в Хамбург разреши оценките по български език и литература, получавани в Българското училище в Хамбург, да се вписват в немското свидетелство за всеки учебен срок. След почти 5-годишен труд, с активната подкрепа на посланик Меглена Плугчиева, посланик Иво Петров, министрите на образованието в България, както и с подкрепата на Управителния

съвет на училищното дружество, процедурата се увенча с успех. Малко са българските училища по света, които могат да се похвалят с този успех.

– Сътрудничеството между българските училища по света е на различна основа, но общата цел на всички е запазването и съхраняването на българското самосъзнание, език и култура. Подпомага ли българската държава процеса на обучение?

– 2007 г. ще остане паметна в историята на българското образование зад граница, защото основаната тогава Асоциация на българските училища в чужбина успя да обедини българските образователни центрове зад граница. Тя изведе на преден план наболелите в продължение на години въпроси на образованието по български език зад граница и ги представи на вниманието на българската общественост и българските политици. Асоциацията задвижи образователната политика на българската държава към българските училища в чужбина. Убедена съм, че няма друга българска неправителствена организация, която да развива такава широка просветителска дейност, при това активно да стимулира и подпомага създаването на нови български образователни центрове по света с цел младото поколение българи, израстващо в чужбина, да съхрани националната си идентичност. В своята досегашна история Асоциацията записа значими изяви и успехи. Така например, чрез Националната програма „Роден език и култура зад граница“ българската държава започна да подпомага финансово българските училища в чужбина. Важно е да се подчертае, че с Постановление №334 на Министерския съвет, българските училища в чужбина станаха част от българската образователна система. Към момента държавата подкрепя финансово 296 български учи-

лища в чужбина като общият брой на учениците в тях е 22 632. Възникването на големия брой български училища зад граница безспорно е показателно за гражданската инициатива на българските общности по света. Същевременно можем да кажем, че днес в тези над 300 училища – огнища на българската духовност, нашите деца с вдъхновение и любов „пишат“ една нова страница в българската ни образователна система. Страница, достойна да бъде определена като „феномен“ в най-новата ни история.

– Асоциацията работи за решаването на въпроси, свързани с българското образование зад граница. Кон са основните приоритети, които се открояват?

– Един от актуалните въпроси е инициираната от Асоциацията петиция.

Петицията стартира през 2016 г. и на 14.03.2017 г. бе внесена от името на Асоциацията в Европейския парламент. Документът бе подписан от 3337 лица от 36 държави, от които 22 са членове на Европейския съюз. В него се настоява официалните езици в ЕС да се признават на ниво „матура“. Това би насърчило чуждоезиковото обучение, в това число и изучаването на български език. Основание за Петицията е самата европейска политика, която цели опазване и насърчаване на езиковото многообразие като средство за интеграция. Освен от български училища зад граница Петицията бе подписана и от български политици и общественици. В дългосрочните задачи на АБУЧ са включени също: дейност относно създаването на Институт „Вазов“, подобно на „Гьоте-институт“ и Институт „Сервантес“, който да работи за съхраняването и популяризирането на българския език и култура; дейност по отношение на изготвянето на Закон за българския език, а също така и признаването на българските неделни училища в чужбина като субект в Закона за предучилищното и училищното образование. Грижата за образованието по български език на децата, живеещи извън България, трябва да бъде на гражданското общество и държавните институции. Спрямо българските ни училища в чужбина е необходимо държавата да има трайна и устойчива политика. Обучението по български език трябва да бъде приоритет на външната политика на България. То е въпрос на национална сигурност. Защото, ако има владеещи български език, ще има български граждани. Но, ако няма, няма да има завръщащи се в България, няма да има и лобисти за нея извън границите ѝ. А загубим ли езика си, опората в училището, вярата в просветата, ще загубим държавата си.



Ваня Велкова с дъщеря си и ген. Тодор Бояджиев